

Fundamentele theologie

13: De verrijzenis van Jezus

De verrijzenis van Jezus.

Inhoudsopgave.

- 1 Inleiding.
- 2 De huidige discussie over “Hij is verrezen”.
- 3 “De gekruisigde is verrezen”. Weerlegging van foute interpretaties.
- 4 “De Heer is werkelijk verrezen”.
 - ▶ 4.1 De kruisdood, voorafgaande aan het paasgeloof.
 - ▶ 4.2 De ouderdom van de belijdenis: “Hij is verrezen”.
 - ▶ 4.3 De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.
 - ▶ 4.4 De ontdekking van het lege graf.
- 5 Vijf tests ter rechtvaardiging van de verrijzenis.
- 6 De verrijzenis van Jezus: het hoogtepunt van de Openbaring op Vat. II.
- 7 De rechtvaardiging van het paasgeloof vandaag.

De verrijzenis van Jezus.

Inleiding.

- In de theologie zijn er drie benaderingen van het paasgebeuren:
 - ▶ 1. **De bijbelse theologie** en exegese willen tot een juist begrip van de teksten over de verrijzenis en de oudste traditie die erin verscholen ligt komen.
 - ▶ 2. **De dogmatiek** beschouwt de verrijzenis als het centrale gegeven van de Openbaring van God in Christus en hoe daaruit de Kerk ontstond.
 - ▶ 3. **De fundamentele theologie** benadert het mysterie van de verrijzenis op twee manieren.
 - (1) Zij zoekt het historisch fundament van de verrijzenisverhalen opdat elke mens in contact kan komen met het kerygma.
 - (2) Zij wil aantonen hoe deze gebeurtenis de geloofwaardigheid van de Openbaring ondersteunt. (hoe de verrijzenis een teken is dat de zin van de Openbaring duidelijk maakt)

De verrijzenis van Jezus.

De huidige discussie over “Hij is verrezen”. (1)

- In het verleden werd de verrijzenis van de Heer vaak eenzijdig gezien als **bewijs** voor de verlossende werking van de kruisdood van Jezus en als legitimatie voor het Zoon-van-God-zijn van de Heer (1 Kor. 15,14-15).
- Vaticanum II ziet **de verrijzenis zelf als hét centrale geheim van de Openbaring.**
- Uiteraard moeten we vragen: “is de Heer werkelijk verrezen?”
 - ▶ Een positief antwoord op deze vraag, stelt ons voor nieuwe vragen:
 - “wat is er precies gebeurd?” en
 - “wat is de precieze betekenis van de verrijzenis?”

De verrijzenis van Jezus.

De huidige discussie over “Hij is verrezen”. (2)

- In de laatste decennia zijn er veel studies over de verrijzenis gemaakt op het vlak van de historische of literaire kritiek.
- Ook in de fundamentele theologie stelt men de vraag naar de betekenis van de verrijzenis.
 - ▶ Men heeft tegenwoordig veel interesse voor de taal waarin de paasboodschap verwoord en overgeleverd wordt en voor de voorwaarden die het aanvaarden van deze boodschap bij de mens veronderstelt.
 - ▶ M.a.w. men wil in een hedendaagse taal voor hedendaagse mensen verwoorden wat de gewijde auteurs bedoelden met “Jezus is verrezen”.

De verrijzenis van Jezus.

De huidige discussie over “Hij is verrezen”. (3)

- In de 1950-er jaren formuleerden ook katholieke theologen nieuwe vragen:
- 1. Kan de verrijzenis een historisch feit genoemd worden?
 - Sommigen: De verrezene is gezien door getuigen dus historisch.
 - Anderen: Het is op de eerste plaats een gebeurtenis die het geheim van God in Christus aangaat. Het is dus meta-historisch (Schillebeeckx).
- 2. Heeft verrijzenis te maken met de werken van Jezus of met Zijn persoon?
 - Sommigen: enkel “de zaak van Jezus gaat verder” (De verrijzenis is enkel gebaseerd op het geloof van Petrus: Marxsen); anderen: “de persoon Jezus is verrezen”.
- 3. Heeft de verrijzenis enkel vandoen met het zijn van Jezus of ook met zijn lichaam?
 - Sommigen: de reanimatie van een lichaam heeft niets te maken heeft met Zijn opstanding.
 - Anderen zien het als een puur nieuw engagement enz.
- 4. Hoe heeft de verrijzenis de apostelen bereikt?
 - Een intuïtie van binnenuit of een manifestatie van buitenaf?

De verrijzenis van Jezus.

De huidige discussie over “Hij is verrezen”. (4)

- Terecht zegt de CKK 638:
- “Wij dan verkondigen u de blijde boodschap, dat God de belofte aan de vaders gedaan, voor ons, hun kinderen, vervuld heeft door Jezus te doen verrijzen” (Hand. 13,32-33). De verrijzenis van Jezus is de hoogste waarheid van ons geloof in Christus, geloofd en beleefd als centrale waarheid door de eerste christengemeenschap, als fundamentele waarheid door de overlevering doorgegeven, vastgelegd door de geschriften van het Nieuwe Testament, tegelijk met het kruis gepredikt als wezenlijk onderdeel van het Paasmysterie.”

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. Weerlegging van foute interpretaties.

- De interpretaties van de verrijzenis zijn uiteindelijk tot vier modellen te herleiden. (Slechts 1 is correct)
- De vier mogelijke hypothesen zijn:
 - ▶ 1. Jezus heeft weer bezit genomen van zijn (dode) lichaam, zijn graf verlaten, Hij is verschenen aan een aantal leerlingen, die met hem gegeten hebben, die hem gezien en aangeraakt hebben, kortom die een werkelijke (fysieke) ontmoeting met de Heer gehad hebben. Het lege graf en de verschijningen gelden als bewijs van zijn opstanding.
 - ▶ 2. Een nieuw engagement (Schillebeeckx): de verrijzenis is iets wat in de harten van de gelovigen gebeurt. Jezus leeft waar mensen hun leven door Hem laten bepalen.
 - ▶ 3. Een nieuwe interpretatie van Zijn dood (Bultmann).
 - ▶ 4. Jezus (en God) is definitief dood. Het spreken over de verrijzenis is enkel een literaire fictie, een zogenaamd chiffrage (symbool) om een diepmenselijke waarheid uit te drukken. (Nl. dat uit het kwade toch nog het goede kan voortkomen en dat men ondanks alles toch hopen kan).

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. Weerlegging van foute interpretaties.

- Elementen om deze interpretaties te beoordelen zijn theologisch gezien:
 - ▶ het leergezag,
 - ▶ de geloofspraktijk (sensus fidei)
 - ▶ en de Schrift.

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. Het leergezag.

- Het leergezag kan in de fundamentele theologie niet als argument gebruikt worden, maar toch wil ik enkele gegevens aanduiden. Het leergezag bevestigt het feit van de verrijzenis en beschouwt het als het uitgangspunt van het geloof. Het leergezag zegt echter niets over de wijze waarop de Heer verrezen is.
 - ▶ alle geloofsbelijdenissen spreken over de verrijzenis van de Heer op de derde dag.
 - ▶ Vat. II en andere teksten spreken veel over de dood en de verrijzenis van de Heer, echter niet over de historische wijze waarop dit plaatsvond.
 - ▶ Pius X veroordeelde in Lamentabili (1907) de stelling dat de verrijzenis van de Heer alleen maar van bovennatuurlijke orde zou zijn en niet van historische orde.
 - ▶ De CKK 649 wijst op het feit dat Jezus door eigen kracht uit de doden is opgestaan.
- Vele kerkelijke documenten onderlijnen dat de verrijzenis van de Heer sporen in de geschiedenis heeft achtergelaten.
 - Het is het duidelijk dat voor de gelovigen de verrijzenis geen puur subjectieve ervaring van de leerlingen kan zijn.
 - Het wordt gezien als verheerlijking van de hele mens Jezus met lichaam en ziel.
 - Er bestaat een continuïteit tussen het begraven en verrezen lichaam van de Heer.

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. De sensus fidei.

- Ook het feit dat de Kerk in alle eeuwen geloofd heeft in de verrijzenis van de Heer kan bezwaarlijk als direct argument in de fundamentele theologie gebruikt worden.

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. De teksten uit het N.T. (1)

- De schriftteksten over de verrijzenis zijn niet het resultaat van een naïef geloof.
 - ▶ De evangeliën tonen uiterste voorzichtigheid en discretie, ja zelfs scepsis bij hen die de Verrezene ontmoet hebben.
- Ook de personen tot wie de verkondiging zich richt zijn niet bijgelovig.
 - ▶ Zo ondervond Paulus bij de verkondiging hiervan grote weerstand in Athene (Hand. 17) en in Korinte (1 Kor. 15,12-52).
 - ▶ Ook binnen het Jodendom ontkenden de Sadduceeën radicaal de mogelijkheid van verrijzen in het algemeen. (Hand. 23,8)
- ▶ We kunnen opmerken dat, indien de jonge Christenheid succes had nagestreefd en de verrijzenis zou hebben verzonnen, dat dan een spiritualiserende of docetistische uitleg van Christus' verderleven of aanwezigheid onder hen gemakkelijker, logischer en succesrijker geweest zou zijn.

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. De teksten uit het N.T. (2)

- De volgende elementen over de verrijzenis in het N.T. zijn niet te ontkennen:
 - ▶ 1. de absolute onschokbaarheid van de ervaring van de apostelen. Zij zijn absoluut zeker dat zij de Heer persoonlijk gezien hebben.
 - ▶ 2. de authenticiteit van het getuigenis van de apostelen dat uit het vorige volgt.
 - ▶ 3. het reële binnentreden van Jezus in de geschiedenis. De evangeliën willen aantonen dat Jezus niet boven of buiten onze werkelijkheid staat maar dat Hij er deel van uitmaakt. Hij verandert onze wereld en heeft al deel aan de uiteindelijke verandering van het eschaton. (Rom. 8,18-21)
 - ▶ 4. de lichamelijke van de Verrezene.
 - ▶ 5. de anti-docetistische polemiek is reeds aanwezig in de 1e eeuw (m.n. Lc. 24,39-43)

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. De teksten uit het N.T. (3)

- Kortom: de verrezen Christus heeft een verheerlijkt lichaam dat zich op een ondubbelzinnige manier manifesteert aan de getuigen.
- Duidelijk wordt gesteld dat het lichaam van de verrezene invloed uitoefent op onze werkelijkheid, op onze ogen, tastzin en andere zintuigen, zij het ook op een mysterieuze wijze. Men kan Hem zien en aanraken.
- Er is duidelijk een reële band tussen het verrijzenislichaam en het dode, gekruisigde lichaam van de Heer.

De verrijzenis van Jezus.

“De gekruisigde is verrezen”. De teksten uit het N.T. (4)

- Voor dit verrijzenislichaam zijn twee dingen van belang:
- **(1) het historische belang:** het hele gebeuren is te zien in het kader van de terechtstelling, begraving, verrijzenis (1 Kor. 15,4) en het vinden van het lege graf. Voor de jonge Kerk was er duidelijk een reële band tussen het verrezen en gekruisigde lichaam van de Heer (Lc. 24,60: “Hij is niet hier, Hij is verrezen.”)
- **(2) het soteriologische belang** van de verrijzenis. Hij is de eerste verrezene onder de doden. Dit lichaam dat in het graf gelegd werd heeft de wereld verlost en heeft reeds de volheid van de verlossing bereikt.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verschijningen als een nieuw engagement?

- Enkelen hebben gepoogd om “God heeft Jezus doen opstaan uit het graf” uit te leggen als een nieuw engagement. (Schlette, Schillebeeckx)
 - ▶ In hun opvatting zouden woorden zoals: “De Heer is verrezen”, enkel de intentie van het engagement van de eerste leerlingen verwoorden.
 - ▶ De inzet en verkondiging van de leerlingen gebeurt dan “opdat de zaak van Jezus verdergaat”.
 - ▶ In deze visie wordt de uitspraak “Jezus leeft” gebruikt om aan te duiden dat mensen in Zijn naam samenkomen of uit Hem leven. Hij leeft a.h.w. verder in het engagement of praxis van Zijn volgelingen.

- Het is echter uit de Schrift en uit de geschiedenis van de jonge Kerk duidelijk dat de uitspraak “Jezus is verrezen” in hun visie wel degelijk over een feitelijk gebeurd iets gaat.

- Het is ook duidelijk dat deze overtuiging ook leidde tot een nieuwe inzet, een groot engagement en eigen levenswijze. (Rom. 6,4)

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verschijningen als een nieuw engagement? (2)

- Schillebeeckx reconstrueert de verschijningen als volgt:
 - ▶ na Jezus' dood kregen Petrus en de anderen die de Heer in de steek lieten een concrete ervaring van vergeving of bekering.
 - ▶ Ze concludeerden uit deze ervaring dat een dode man geen zonden kan vergeven, dus dat Jezus nog moest leven.
 - ▶ Zij drukten hun ervaring van vergeving, geloof, bekering en openbaring uit in “verschijningen”. Deze zijn dan een (hét) middel om deze boodschap te verwoorden.

- ▶ Voor Schillebeeckx zijn de verschijningen niet het object van het Christelijk geloof maar verwoordingen van het geloof of overtuiging van de leerlingen. Bij Schillebeeckx blijft van het feit van de verrijzenis niets over.
- ▶ Let wel het N.T. beschrijft de paaservaringen nooit als bekering.
- ▶ De bekeringservaring van Petrus bestaat ook enkel in de koker van Schillebeeckx en is nergens in de Schrift te vinden.
- ▶ Daarbij komt nog dat in de Schrift onmiddellijk na Pasen al gesproken wordt over verschijningen en niet pas laat zoals Schillebeeckx beweert.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus?

- Enkele auteurs pogen de verrijzenis te reduceren tot een hernieuwde formulering van de inhoud van Jezus' prepaschale boodschap.
- “Hij is verrezen” zou dan enkel betekenen dat een terugblik op Zijn leven en boodschap echte waarde heeft.
- Kortom de verkondiging van de verrijzenis door de jonge Kerk was in deze visie niets anders dan een proclamatie van de echte waarde van Zijn kruisdood.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus (2)

- Bultmann (1884-1976) ontkende elke historische argumentatie. Hij beweerde dat “ein solches miraculöses Naturereignis wie die Lebendigmachung eines Tote” ongeloofwaardig is.
- De Verrezene kan men enkel in geloof ontmoeten. Het feit van de verrijzenis is een mythe. Kruis en verrijzenis zijn samen één “kosmische” gebeurtenis waardoor de wereld geoordeeld is en waardoor de mogelijkheid van echt leven geschapen is.
 - ▶ Overall waar mensen zich laten oordelen door God (in het kruis) daar is verrijzenis, want daar wordt redding gerealiseerd en geloof opgewekt.
 - ▶ De verrijzenis wordt gereduceerd tot een appèl aan de mens om zo een nieuwe mogelijkheid te hebben om de eigen existentie te begrijpen. Bultmann reduceert hiermee de boodschap van de verrijzenis tot een uitdrukking van de betekenis van de dood van Jezus.
 - ▶ Zijn centrale thesis luidt: “der Auferstehungsglaube ist nichts anderes als der Glaube an das Kreuz als Heilsereignis, an das Kreuz als Kreuz Christi”, d.w.z. het eschatologisch handelen van God zelf.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus? (3)

- Deze interpretaties doen geen recht aan de manier waarop het N.T. de verrijzenis verkondigt.
- Immers een uitspraak zoals “jullie hebben Jezus gekruisigd maar God heeft Hem doen opstaan” (Hand. 2,23-24) springt niet eerst van een historisch feit (jullie hebben Jezus gekruisigd) naar een pure interpretatie (God heeft Hem doen opstaan).
- Bultmann kan overigens niet verklaren waardoor dit geloof in de “aanwezige Christus” ontstaan is noch waarop het gegrond is.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus? (4)

- Er zijn nog diverse andere pogingen gedaan om de verschijningen van de verrezen Heer te reduceren tot ervaringen (van de verrezen Heer) door latere Christenen.
 - ▶ De verrezen Heer zou zichzelf openbaren als zijn volk samenkomt om te eten of te vieren (Lk. 24,33v; Joh. 20,19v; 21,12v).
 - ▶ Ze zouden hem herkennen in het lezen van de Schriften (Lk. 24,27.32.44v),
 - ▶ in de vergeving van de zonden (Joh. 20,23) en
 - ▶ in het “breken van het brood”. (Lk. 24,30v. 35)

- ▶ Deze manier om over de aanwezigheid van de Heer te spreken is enkel een spreken in analogieën.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus? (5)

- Deze interpretatie gaat in tegen het getuigenis van de Schrift:
- 1. “En het laatst van allen is Hij ook verschenen aan mij, de misgeboorte,” (1 Kor. 15,8).
 - ▶ Hier wil Paulus blijkbaar zeggen dat met de verschijning van de Heer aan hem een einde kwam aan de verschijningen van de verrezene. Paulus stelt zijn latere (mystieke) ervaringen van de Heer nooit op gelijke voet met de verschijning van de verrezen Heer waardoor hij apostel werd. (2 Kor. 12,1-9)
- 2. Als Paulus aan de Christelijke gemeenten schrijft dan schrijft hij nooit: “Christus is aan U verschenen”.
 - ▶ Ook in de Handelingen verklaart Petrus dat de verrezen Heer “niet aan het hele volk, maar aan de getuigen die door God tevoren waren uitgekozen, aan ons” verschenen is (10,41).
 - ▶ Er is duidelijk een verschil tussen de getuigen die Jezus zelf gezien hebben en hen die later in Hem zijn gaan geloven, mensen die ongetwijfeld Zijn aanwezigheid in hun leven bespeurd hebben.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis, een interpretatie van de dood van Jezus? (6)

- Deze interpretatie gaat in tegen het getuigenis van de Schrift:
- 3. Joh. 20,29 spreekt over hen die ná de tijd van de apostelen komen als over hen “die niet gezien en toch geloofd hebben”.
- 4. alle getuigen (behalve Paulus) identificeren de verrezen Christus als de Jezus die zij gekend hadden.
 - ▶ Dit element van herkennen vinden we nergens terug bij latere Christenen.
- 5. De bijzondere taak van de apostolische getuigen komt overeen met hun bijzondere taak om de Kerk te stichten.
 - ▶ Om te kunnen stichten moeten zij niet op het getuigenis van anderen terugvallen maar op hun eigen vertrouwdheid met het hele Christus-gebeuren. (Hand. 1,21-26)

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis een literaire fictie? (1)

- Willi Marxsen (1919-1993), een leerling van Bultmannspreekt over de authenticiteit van de verrijzenis (1964) stelt:
 - ▶ (1) de verrijzenis is geen feit, want een feit kan historisch geverifieerd worden en er geen directe getuige van het feit van de verrijzenis;
 - ▶ (2) het getuigenis van de leerlingen wordt gezien als een legitimatie voor het verderzetten van het werk van de gemeente: de verkondiging van Jezus' boodschap na Zijn dood. De leerlingen hebben ervaren dat het geloof in Jezus na Zijn dood verdergaat. Dit noemen zij: Jezus leeft. Het middel om dit te verwoorden is te zeggen: Hij is verrezen;
 - ▶ (3) het vasthouden aan deze aankondiging betekent: “de zaak van Jezus' gaat verder en is een oproep aan de mens opdat hij zich bekeert en gelooft.

“De gekruisigde is verrezen”.

Tegen: De verrijzenis een literaire fictie? (2)

■ (Volgens Marxen)

- ▶ Pasen en verrijzenis zijn linguïstische categorieën (mythes), die de leerlingen nodig hebben om in hun culturele context uitdrukking te geven aan hun ervaring van de verrijzenis.
- ▶ “De Heer is verrezen” betekent niet dat het een historisch feit is. Het is de uitdrukking (chiffre) van het feit dat de leerlingen geloof gevonden hebben, bv. in het feit dat uit het kwade altijd nog goede dingen kunnen volgen.
- ▶ Het is belangrijk voor onze tijdgenoten om de toegang tot de boodschap van het geloof van de eerste leerlingen mogelijk te maken zonder de belemmeringen van dit antieke wereldbeeld.
- ▶ Kortom in zijn visie is de verrijzenis een literaire fictie.
- ▶ Hier kan ik opmerken dat dit ingaat tegen de teksten van de Schrift enz.

“De Heer is werkelijk verrezen”. argumentatie

De kruisdood, voorafgaande aan het paasgeloof.

- Het is duidelijk dat het geloof in de verrijzenis van de Heer niet begrepen kan worden zonder Zijn **voorafgaande kruisdood**.
 - ▶ De afschuwelijkheid en vernedering van deze vorm van terechtstelling en de schok die het bij de leerlingen veroorzaakte kunnen niet genoeg onderlijnd worden. Hoezeer de leerlingen geschokt waren klinkt nog uit Lk. 24,17v. (Emmaüsgangers).
 - ▶ Sommige auteurs hebben geprobeerd om het geloof in de verrijzenis te reduceren tot een reflectie van de leerlingen op de dood van hun Heer, vanuit een bepaalde voorbereiding die zij voor de dood van de Heer gekregen hadden.
 - Deze opvatting moet noodgedwongen de afschuwelijkheid van de schande van de kruisdood ontkennen of minstens zeer zwaar reduceren.
 - Daarbij is dan moeilijk te verklaren hoe de paasverkondiging steeds het fundament van de jonge verkondiging en van het Christelijk leven is geweest. Immers, als dit enkel fictie zou zijn dan zou de fundamentele overeenstemming over Zijn lijden, dood, opstanding, aanwezigheid en het feit dat Hij leeft niet bij zoveel (alle bekende) Christelijke schrijvers in het N.T. ... te vinden zijn.

“De Heer is werkelijk verrezen”. argumentatie

De ouderdom van de belijdenis: “Hij is verrezen”.

- Het oudste document van het N.T. is de eerste brief aan de Thessalonicezen (ca 51).
 - ▶ Paulus’ brieven en de Handelingen bevatten formules over de verrijzenis die zeker teruggaan tot de dertiger jaren van de eerste eeuw. Bv. 1 Kor. 15,3-8 geschreven rond 56.
- Welke bewijzen kunnen wij aanvoeren om aan te tonen dat de inhoud van deze teksten teruggaat tot aan het begin van het Christendom?
 - ▶ De toespraken van Petrus in Hand. 2,22-24.32v.36; 3,13-15; 4,10-12; 5,30-32 bevatten elementen die niet passen binnen het normale taalgebruik en gedachtengang van Lukas.
 - ▶ De uitspraak: “dat God Hem en Heer en Christus heeft gemaakt, die Jezus, die gij gekruisigd hebt” (Hand. 2,36) is waarschijnlijk een trouwe weergave van de alleroudste manier om over de verrezen Heer te spreken.

“De Heer is werkelijk verrezen”. argumentatie

De ouderdom van de belijdenis: “Hij is verrezen”. (2)

- Deze oude formules van de Handelingen zijn gebouwd rond de antithese tussen een slechte menselijke daad en Gods handelen:
 - ▶ “Hem, die volgens Gods vastgestelde raadsbesluit en voorkennis is uitgeleverd, hebt gij door de hand van goddelozen aan het kruis genageld en gedood.” (2,23)
 - ▶ Het valt op dat deze formules nooit spreken over Jezus die “voor ons en voor onze zonden” gestorven is. Slechts één keer vinden we deze soteriologische gedachte (5,31).
- Paulus’ brieven die ouder zijn dan de Handelingen gebruiken formules uit de eerste prediking, zoals blijkt uit “dat verkondigen wij en dat hebt gij geloofd.” (1 Kor. 15,11)
 - ▶ Paulus noemt de dood van Jezus al niet meer “kruisiging” zoals in de oude teksten van de Hand. 2,23.36; 4,10 maar spreekt over “overleveren” (Rom. 4,25), “sterven” (1 Kor. 15,3; 1 Thess. 4,14).
 - ▶ Paulus onderlijnt de uitboeting van zonden door de kruisdood: “Christus is gestorven voor onze zonden”. (1 Kor. 15,3; cf. Rom, 4,25)

“De Heer is werkelijk verrezen”. argumentatie

De ouderdom van de belijdenis: “Hij is verrezen”. (3)

- 1 Kor. 15,3-5 vertoont een voor Paulus vreemd taalgebruik en wijst naar een reeds bestaande formulering van de jonge Christenheid.
 - ▶ “In de eerste plaats dan heb ik u overgeleverd wat ik ook zelf als overlevering heb ontvangen, namelijk dat Christus gestorven is voor onze zonden, volgens de Schriften, en dat Hij begraven is, en dat Hij is opgestaan op de derde dag, volgens de Schriften, en dat Hij is verschenen aan Kefas en daarna aan de Twaalf.”
- Zonder in te gaan op de vraag waar Paulus deze teksten vandaan heeft kunnen we stellen dat aan het begin van de verkondiging niet een of andere algemene waarheid over God staat maar de specifieke boodschap: “de gekruisigde is opgestaan uit de doden.”

“De Heer is werkelijk verrezen”. argumentatie

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

- Er is niemand die beweert of beweerd heeft dat hij of zij het moment van de verrijzenis van de Heer zelf gezien heeft.
- Wij bestuderen nu nader:
 - ▶ 1. De verschijningen.
 - ▶ 2. De realiteit van het lichaam van de Heer in het N.T.
 - ▶ 3. De post-paschale “talen” van de jonge Kerk over de verrijzenis.
 - ▶ 4. De ervaring van Paulus en de andere getuigen.
 - ▶ 5. De christologische titels.
 - ▶ 6. De betekenis van het verrijzenisgebeuren.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezenen.

1. De verschijningen.

- Paulus en de Evangelies spreken over de verschijningen van de Heer als dé grote gebeurtenissen waardoor de eerste Christenen tot het aanvaarden en verkondigen van de verrijzenis kwamen. Enkele kenmerken van deze ervaringen:
 - ▶ **Opvallend is dat men steeds spreekt over zien.**
 - Paulus gebruikt in zijn bekende tekst (1 Kor. 15,4-8) vier maal het woord ὤφθη, dat vertaald kan worden als “**hij werd gezien door**” (de getuigen) of “hij werd zichtbaar (gemaakt)” (door God).
 - Deze passieve vorm van ὀραω wordt meestal vertaald (als een activum) als het initiatief van Jezus: “**Hij verscheen**”, of “**Hij liet zichzelf zien**”.
 - In deze zin wordt ὤφθη ook gebruikt voor de paasontmoetingen door Lukas. (Lk. 24,34; Hand. 13,31; 9,17; 26,16)
 - De evangelies verkiezen de actieve vorm “**zien**”, die de activiteit van de getuigen onderlijnt. Dit gaat van de belofte: “daar zult ge Hem zien” (Mk. 16,7) tot het actuele zien van de Heer door Maria Magdalena (Joh. 20,28) en de andere teksten. (Mt. 28,7.10.17; Lk. 24,37.39; Joh. 20,14.20.25.27.29; 1 Kor. 9,1)
 - Sporadisch komen andere werkwoorden zoals φανερωω (**zichtbaar maken**) en δεικνυμι (**tonen**) voor in de paasverhalen. Ook zij wijzen op een zichtbaar waarnemen van de Heer. (Joh. 21,1.14; Hand. 10,40; Joh. 20,20)

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezenen.

1. De verschijningen (2)

- Daarnaast wordt de verrezen Heer gepresenteerd als **sprekend** tot zijn leerlingen (Mt. 28, Lk. 24, Joh. 20-21 en Hand. 1).
 - ▶ Op de weg naar Damascus hoort Paulus ook de stem van de verrezen Heer. (Hand. 9,4.7; 22,7.9; 26,14).
- Enkele keren wordt er ook gesproken over **aanraken**.
 - ▶ Maria Magdalena en de andere Maria “omklemden zijn voeten” (Mt. 28,9).
 - ▶ Hij nodigde zijn leerlingen uit om hem aan te raken (Lk. 24,39). Denk aan Thomas. (Joh. 20,27v.)

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezenen.

1. De verschijningen. (3)

- Wat houdt deze terminologie van “zien” precies in?
 - ▶ Het is niet zo maar een openbaring of boodschap over de Zoon van God maar een openbaring van de Zoon van God.
 - Paulus is de enige auteur uit het N.T. die claimt dat hij persoonlijk de verrezen Jezus gezien heeft. Hij krijgt geen mededeling over Jezus maar van Jezus. (Gal. 1,12.16)
- Dat de leerlingen de verschijningsverhalen verzonnen hebben lijkt niet in overeenstemming met hun psychologische toestand.
 - ▶ In een Joodse omgeving zou het meer voor de hand gelegen hebben om Jezus te zien en voor te presenteren als een vervolgte en gemartelde profeet.
 - ▶ Immers, zowel de idee van een verrezen Messias als van een falende Messias was absoluut onbekend.
 - ▶ De enige logische verklaring lijkt te zijn dat de leerlingen Hem werkelijk gezien hebben.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

1. De verschijningen. (4)

- De verschijningen ontslaan de leerlingen niet van geloof.
 - ▶ Denk aan Thomas die tot geloof kwam (Joh. 20,28v). Ook al verschilt Thomas' geloof natuurlijk van dat van allen die de verrezen Heer niet gezien hebben. Het blijft echter gaan om geloof.
 - ▶ Ook Maria Magdalena kwam niet tot kennis maar tot geloof (Joh. 20,14).
 - ▶ De leerlingen werden bij de verschijningen opgeroepen om hun twijfels, angsten en vragen opzij te zetten (Mt. 28,17; Lk. 24,37v; Joh.20,24v) en om in vrijheid te geloven in de verrezen Heer.
 - ▶ Er zijn -zoals gezegd- veel verklaringsmodellen verzonnen om het feit van de verrijzenis te minimaliseren of te ontkennen en terug te voeren op eventuele pre-paschale verwachtingen van de jonge Kerk. Het moge duidelijk zijn dat het paasgeloof van de leerlingen geplaatst moet worden in het verlengde van het (historische) geloof in de levende God en in de algemene opstanding en het oordeel op de laatste dag. Dit is de concrete historische en religieuze achtergrond waarbinnen de werkelijke ontmoetingen met de Heer plaatsvonden.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

1. De verschijningen. (5)

- Na Pasen werd het geloof van de leerlingen bevestigd door **de gave van de H. Geest** en door de tekens van Gods kracht in de jonge gemeenschappen.
- Voor Paulus en de evangelisten is het duidelijk dat
 - ▶ (1) Jezus (de Heer) werkelijk (ὄντως) verrezen is (Lk. 24,34);
 - ▶ (2) Jezus zich heeft laten zien. Dat Hij werkelijk gezien is door de leerlingen en door andere getuigen;
 - ▶ (3) het graf leeg was en verder
 - ▶ (4) vindt de concrete uitwerking van het paasgebeuren zijn neerslag in de eerste verkondiging.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

2. De realiteit van het lichaam van de Heer in het N.T.

- Buiten de evangelies zijn de gegevens over het lichaam van de Heer zeldzaam.
 - ▶ Paulus maakt in 1 Kor. 15,35-50 een vergelijking tussen het verrijzenis-(geestelijk) lichaam van de mensen die verrijzen en het lichaam van de verrezen Heer.
- In de evangelies:
 - ▶ **Markus:** 16,1-8 (eerste einde): Jezus is niet in het graf maar gaat zijn leerlingen vooruit naar Galilea. (canonieke einde) 16,9-20: Jezus verschijnt aan verschillende groepen en wordt ten hemel opgenomen.
 - ▶ **Lukas:** de steen is weggerold, het graf is leeg, er is een mysterieuze boodschapper. Op weg naar Emmaüs verschijnt hij aan de leerlingen. Hij eet en drinkt met hen, maar hun ogen zijn verhinderd om Hem te herkennen. Lukas insisteert op de lichamelijke werkelijkheid van de Verrezene
 - ▶ **Matteüs:** Jezus komt de vrouwen tegemoet en toont zich op de berg.
 - De verrezene wordt beschreven met de kenmerken van Zijn kosmische en universele macht (“Mij is alle macht gegeven in hemel en op aarde”, 28,18). Zo worden de trekken van de Mensenzoon uit Dan. 7,14 opgenomen.
 - ▶ **Johannes:** Maria Magdalena is bij Hem maar herkent Hem niet meteen. Dan komt Hij bij de leerlingen, vervolgens bij Thomas en bij het meer weer en weer herkennen ze Hem niet meteen. Zien en geloven staan bij Johannes centraal.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

2. De realiteit van het lichaam van de Heer in het N.T. (2)

- De evangelisten gebruiken een procédé dat men enerzijds-anderzijds kan noemen:
 - ▶ enerzijds weten ze dat de Heer zich manifesteert op een wijze zoals voorheen en
 - ▶ anderzijds is het/Hij ook anders.
- In de evangeliën vinden we zowel dat de realiteit van de verrezen Christus overeenkomt met de normale wijze om iemand waar te nemen en tegelijk ook dat het ervan verschilt.
 - ▶ Blijkbaar doen ze dat om te laten zien dat het om dingen gaat die men niet kan uitdrukken.
 - Enerzijds wijzen allen (behalve Paulus die de historische Jezus niet kende) op de historische continuïteit: “Deze Jezus heeft God doen verrijzen.” (Hand. 2,23v.)
 - Anderzijds is het ook duidelijk dat de verrezen Jezus boven tijd en ruimte staat. (1 Kor. 15,20) Hij begint een nieuwe en definitieve schepping die een nauwkeurige beschrijving en uitleg overstijgt. De gewijde schrijvers zijn er zich van bewust dat Jezus na de verrijzenis anders is dan ervoor. De Heer die zij zien is niet de Heer in Zijn hemelse heerlijkheid, maar zoals Hij zal wederkeren aan het einde der tijden.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezenen.

3. De post-paschale “talen” van de jonge Kerk over de verrijzenis.

- De verkondiging van de verrijzenis was van het allergrootste belang in het eerste kerygma.
- Hiervoor werden verschillende uitdrukkingen gebruikt. Voor het opstaan van Jezus gebruikte men verschillende uitdrukkingen:
 - ▶ ἔγερθη (Hij verrees) en ἀνέσθη (Hij stond op). Het is moeilijk te zeggen welke uitdrukking de oudste is.
 - ▶ sommigen menen dat de oudste uitdrukkingen van de verrijzenis, deze zijn waarin God onderwerp is:
 - “God heeft Jezus uit de doden doen opstaan” Een twintigtal teksten: Rom. 4,24; 8,11; 10,9; 1 Thes. 1,10; 1 Kor. 6,14; Hand. 2,23-24; 17,31.
 - ▶ anderen menen dat het de teksten zijn waarin Jezus onderwerp is: “Jezus is opgestaan” (Mt. 28,6.7; Mk. 16,6; Lk. 24,6.34)

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

4. De ervaring van Paulus en de andere getuigen.

- Paulus is de enige getuige die in de eerste persoon over zijn ervaring met de verrezen Heer spreekt (1 Kor. 9,1).
 - ▶ Hij is absoluut zeker dat de Heer leeft die Hij ontmoet heeft (Hand. 9,1-9; 22,6-16; 26,12-18). Deze ervaring is aanwezig als een gave en een openbaring (Gal. 1,15-16).
 - ▶ Al met al lijkt het er sterk op dat Paulus de Heer werkelijk ontmoet heeft. Behalve een mededeling van de Heer die hem tot bekering bracht heeft hij ook de opdracht voor de heidenmissie gekregen.
 - ▶ Paulus beschouwt deze verschijningen van de Heer als gelijkaardig aan die van de verschijningen van de Heer aan de twaalf en daarom rekent hij zichzelf onder de getuigen van de verrijzenis (1 Kor. 15,5-11).
 - ▶ Deze Christofanie is een “openbaring van Jezus Christus” (Gal. 1,12) De verschijning aan Paulus was een uniek gegeven en duidelijk onderscheiden van de latere mededelingen die hij van de Heer kreeg.
 - ▶ De verschijning aan Paulus was een objectief en extern gebeuren dat Paulus’ leven compleet veranderde (2 Kor. 4,6; Gal. 1,16). Hierdoor kreeg hij de juiste opvatting over Jezus, de Messias. (2 Kor. 5,16; Gal. 1,16; Fil. 3,8)
 - Sommigen zien de verschijning aan Paulus als iets totaal anders dan de verschijning aan de twaalf. Volgens hen manifesteerde de Heer zich aan Paulus in een visioen van boven en aan de anderen midden in het dagelijks leven.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezene.

5. De christologische titels.

- In de verrijzenisverhalen worden christologische titels gebruikt:
 - ▶ “Heer”,
 - ▶ “Zoon van God”,
 - ▶ “Mijn Heer en mijn God.”

- ▶ Ook wordt de Heer beschreven als iemand die verheven wordt. Voor de bespreking van deze titels zie de cursus Christologie.

De unieke ervaring van de ontmoeting met de Verrezenen.

6. De betekenis van het verrijzenisgebeuren.

- Niemand claimt dat hij de verrijzenis als zodanig gezien heeft.
 - ▶ Wel hebben verschillende individuen en groepen Hem levend gezien en/of het lege graf gezien. Zij allen verkondigden dat de Heer werkelijk verrezen was.
 - ▶ Wat is de inhoud van deze verkondiging?
 - Het toont dat Jezus van de toestand van de dood overging naar het nieuwe en definitieve leven.
 - Enerzijds is er duidelijk een persoonlijke continuïteit. Dezelfde Jezus die gestorven is is weer opgestaan.
 - Anderzijds anticipeert Zijn “verrezen zijn” het einde van alle dingen in Gods nieuwe schepping.
- O’Collins vindt in het N.T. zes verdere consequenties van de verrijzenis:
 - ▶ (1) ze openbaart de gekruisigde Jezus als de Zoon van God (Gal. 1,12.16);
 - ▶ (2) ze redt en rechtvaardigt zondaars (Rom. 4,25; Hand. 5,31);
 - ▶ (3) ze roept de mens op tot een nieuw leven in geloof (1 Kor. 15,1-2.11);
 - ▶ (4) hoop (1 Kor. 15,12v);
 - ▶ (5) liefde (Joh. 17,26) en
 - ▶ (6) de boodschap van Pasen moet uitgedragen worden over de hele wereld. (Hand. 2,14-36)

De Heer is werkelijk verrezen

De ontdekking van het lege graf (1)

- Het is duidelijk dat een leeg graf niet bewijst dat de begravene verrezen is.
- Het lege graf was voor de eerste volgelingen de eerste aanzet van hun geloof in de verrijzenis.
 - ▶ Dit geloof kreeg uiteraard pas vorm in/na de ontmoetingen met de verrezene.
 - ▶ Sommigen (Schillebeeckx) hebben het over een legende van een leeg graf die later tot geloof in de verrijzenis van de Heer zou hebben geleid.

De Heer is werkelijk verrezen

De ontdekking van het lege graf (2)

- Welke argumenten hebben we dat Maria Magdalena alleen (Joh. 20,11v) of met andere vrouwen (Mt. 28,1; Mk. 16,1; Lk. 24,10) het graf van Jezus leeg aantrof?
 - ▶ een argument van veelvoudig getuigenis. Het wordt bericht in de vier verschillende evangelies.
 - ▶ Tegen de bewering dat het een door de leerlingen verzonnen legende is kunnen we stellen dat in een verzonnen verhaal het vinden van het lege graf wel door de gezagvolle mannelijke leerlingen zou gebeurd zijn en niet door vrouwen die in de Joodse cultuur en rechtsspraak niet als betrouwbare getuigen golden.
 - ▶ De oudste Joodse polemiek tegen de verrijzenis schijnt te veronderstellen dat het graf leeg was en dat dit feit ook alom bekend was. (Mt. 28, 11-15)
 - ▶ Men heeft opgemerkt dat de verkondiging van de verrijzenis in Jeruzalem nog geen dag geduurd zou hebben als het graf niet leeg was.

De Heer is werkelijk verrezen

De ontdekking van het lege graf (3)

- Er wordt tegenwoordig vaak ingegaan op de betekenis van het lege graf. Mijns inziens kunnen we dat heel kort houden.
 - ▶ Als de verrezen Heer pretendeert de verrezen Jezus te zijn en Hij ook als zodanig door de getuigen gezien wordt dat is het evident dat het graf leeg hoort te zijn, tenzij men de verrijzenis op een of andere manier tot een subjectieve opvatting reduceert.
 - ▶ De hypothese dat de leerlingen het lichaam van de Heer gestolen zouden hebben en dan beweerd hebben dat Hij verrezen is (Reimarus, 1694-1768) is onhoudbaar.
 - ▶ Het is onmogelijk dat de leerlingen zo standvastig de verrijzenis verkondigd konden hebben als dit enkel gestoeld was op bedrog.

De Heer is werkelijk verrezen

Vijf tests ter rechtvaardiging van de verrijzenis.

- 1. Het argument van continuïteit.
- 2. Het argument van discontinuïteit.
- 3. Het argument van samenhang. (coherentie)
- 4. Het betrouwbare historische getuigenis.
- 5. De uitwerking in de praktijk, bij hen die in de verrijzenis geloven.
- 6. De persoonlijke ervaring.
- 7. Conclusie.

De Heer is werkelijk verrezen

Het argument van continuïteit.

- Het argument van continuïteit kijkt of de verrijzenis van de Heer in het verlengde ligt van de voorafgaande Openbaring.
 - ▶ Er bestond geloof in de algemene verrijzenis en het eindoordeel (2 Macc. 7,9-14), in het late Jodendom, in de Griekse canon: in Jes. 26,19 en Dan. 12,2-3 (beide uit -2e eeuw).
 - ▶ De claim van een verrijzenis staat in de continuïteit met het O.T. . Dit wordt geïllustreerd door het feit dat de jonge Christenheid zich beriep op het O.T. om de verwachting van de verrijzenis van de doden te rechtvaardigen. (Lk. 24,25-37.42.44-46; Joh. 20,29; Hand. 2,25-28)
 - ▶ Het ligt ook in de lijn van wat de Heer tijdens zijn leven over zichzelf heeft meegedeeld.

De Heer is werkelijk verrezen

Het argument van discontinuïteit.

- De verrijzenis van één man voorafgaande aan de opstanding van allen is een onbekende gedachte
- evenals de verwachting van een opstanding van de Messias.

De Heer is werkelijk verrezen

Het argument van samenhang. (coherentie)

- Is de bewering dat Jezus verrezen niet in zich contradictorisch en vals?
 - ▶ (1) Het is niet in zich onmogelijk dat iemand die door de politieke en religieuze overheden van zijn land ter dood veroordeeld is persoonlijk verrijst.
 - ▶ (2) De verrijzenis van de Heer is in overeenstemming met de openbaring van een Drieëne God. Het geeft zin aan en verklaart het ontstaan van de Kerk, haar eredienst en universele zending.
 - ▶ (3) De verrijzenis van de Heer (een scheppingsdaad van God) hangt samen met de schepping enerzijds en anderzijds de algemene verrijzenis en het eschaton (1 Kor. 15,20-28).

De Heer is werkelijk verrezen

Betrouwbaar historische getuigenis.

- Het N.T. bevat geen direct bewijs voor de verrijzenis.
 - ▶ Niemand was aanwezig op het ogenblik van de verrijzenis zelf.
 - ▶ Maar zoals gezegd claimt het N.T. dat de verrezen Heer gezien werd door groepen en individuen (1 Kor. 15,5-8; Lk. 24,34) en dat Zijn graf leeg was. (Mk. 16,1-8 par.)
 - ▶ Hierin kunnen we twee fasen onderscheiden:
 - het lege graf en
 - de ontmoetingen met de Heer.
 - ▶ De beweringen “Jezus leeft” en “Zijn graf is leeg” drukken ervaringen en overtuigingen uit die de levens van Petrus, Paulus, Maria Magdalena, enz. bepaald hebben.
 - ▶ Het is duidelijk dat deze verschijningen enkel gebeurd kunnen zijn als het feit van de verrijzenis eraan voorafgegaan is.

De Heer is werkelijk verrezen

Betrouwbaar historische getuigenis (2)

- In iets geloven (= iets aannemen op het gezag van anderen) is een normaal onderdeel is van ons menselijk bestaan.
- Geloven in het getuigenis van de apostelen betekent
 - ▶ (1) het aanvaarden van het getuigenis van personen die de verrezen Jezus ontmoet hebben (hun ervaring is niet herhaalbaar) en
 - ▶ (2) een antwoord op de fundamentele vragen van ons eigen menselijk bestaan. (1 Kor. 15)
- De levenshouding na Pasen van de leerlingen is van het allergrootste belang voor de beoordeling van de geloofwaardigheid van hun getuigenis.
 - ▶ We vinden aanvankelijk verwarring en twijfel bij gelegenheid van de eerste paaservaringen (bv. Mt. 28,17 en Lk. 24,36-43), daarna een heroïsch getuigenis in hun leven en werken.
 - ▶ Vanaf Origines hebben de vaders een beroep gedaan op de heroïsche levenswijze van de apostelen als een teken van de echtheid van hun overtuiging. Of negatief: indien de leerlingen die beweerden de Heer gezien te hebben een slecht moreel leven geleid zouden hebben dan zou dat een groot argument tegen de waarheid van hun getuigenis zijn.

De Heer is werkelijk verrezen

De uitwerking in de praktijk, bij hen die in de verrijzenis geloven.

- Het gaat er hier niet om aan te tonen dat miljoenen mensen in Jezus' verrijzenis geloofd hebben.
 - ▶ Immers miljoenen mensen hebben ook in foutieve dingen, nazisme of heksenwaan geloofd.
- De vraag is of Christus' verrijzenis hun eigen leven een diepe zin gegeven heeft, een zin die ook voor anderen iets betekend heeft.
 - ▶ Hier staan we voor de vraag naar de waarde van het Christelijk getuigenis in onze tijd.

De Heer is werkelijk verrezen

De persoonlijke ervaring.

- Ook de eigen ervaring van een leven vanuit het geloof in de verrijzenis is een argument.

De Heer is werkelijk verrezen

Conclusie van de tests

- Alle tekens en argumenten voor de waarheid van de verrijzenis van de Heer hebben een cumulatieve kracht en verwijzen naar één centrum: de Heer is werkelijk verrezen.
- Het is duidelijk dat de hele verkondiging in de oude Kerk het geloof in de verrijzenis veronderstelt en dat daarop gefundeerd is.

Slot

De verrijzenis van Jezus: het hoogtepunt van de Openbaring op Vaticanum II.

- De verrijzenis van de Heer is in de beschouwingen van Vaticanum II niet gereduceerd tot een element van de apologetica, d.w.z. tot een bewijs voor de echtheid van Zijn boodschap.
- De verrijzenis is een centraal gegeven van de Openbaring. Het is de voltooiing van Jezus' werk.
 - ▶ Het is het centrum van de Christologie, de Drievuldigheid, de schepping, de Kerk en de sacramenten.
 - ▶ Hij is gestorven voor allen, voor onze rechtvaardiging.
 - ▶ Door de verrijzenis werd de mens een nieuwe schepping maar is ook de hele wereld verlost.

- ▶ Hier zouden nog een massa teksten aan toe te voegen zijn.

Slot

De rechtvaardiging van het paasgeloof vandaag

- Hoe stelt de Kerk de verrezen Heer tegenwoordig? Dit doet de Kerk niet enkel door haar verkondiging maar m.n. door haar getuigenis.
 - ▶ Dit getuigenis kunnen we onderverdelen in
 - het apostolisch getuigenis,
 - het getuigenis van de Schriften en
 - dat van de H. Geest.
- Het getuigenis van de apostelen.
 - ▶ Wij staan in continuïteit met de apostelen, zonder hun verkondiging is het geloof in de verrijzenis onmogelijk.
- Het getuigenis van de Schriften.
 - ▶ Het geloof in de verrijzenis doet een beroep op de Schrift. Bv. de Emmaüsgangers (Lc. 24); cf. Joh. 20,9: “want zij hadden nog niet begrepen hetgeen er geschreven stond, dat Hij namelijk uit de doden moest opstaan.” Ook in de Handelingen wordt de verrijzenis in context van de heilsgeschiedenis gezien. De jonge Kerk weet dat het heel moeilijk is om de verrijzenis aannemelijk te maken. Denk aan de moeilijkheden van Paulus op de Areopag. (Hand. 17)

Slot

De rechtvaardiging van het paasgeloof vandaag (2)

- De context van de H. Geest.
 - ▶ De H. Geest is zichtbaar in Zijn werking die de mondelinge verkondiging ondersteunt. (Hand. 5,32)
 - De eerste gemeente wist dat enkel een theoretisch verwijzen naar de Schriften en het apostolisch getuigenis niet genoeg is, maar aangevuld moet worden door de manifestatie van de Geest in de gemeente.
 - Dit uit zich in bepaalde charisma's (Hand. 2,5: talen en genezing), in de gemeente die leeft in de Geest (Hand. 2,38-39), of in de vruchten van de Geest: "liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtheid, ingetogenheid." (Gal. 5,22)
- Voor de eerste gemeente betekent belijden dat Jezus verrezen is dat Hij leeft in heerlijkheid en dat Hij de geschiedenis leidt door de Geest.
- Zonder een gemeente die (ook nu) een levend Christendom is wordt de aankondiging van de verrijzenis ideologie.
 - ▶ Hierin hebben we drie vooronderstellingen: het getuigenis van de Kerk staat in de lijn van de apostelen, van de Schrift en beweegt zich in de H. Geest.

Einde
